

Y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg

Adroddiad Blynyddol

2022 - 2023

Y Broses Graffu yn Sir Gaerfyrddin

sirgar.llyw.cymru

Cyngor **Sir Gâr**
Carmarthenshire
County Council

Cynnwys

Rhagair gan y Cadeirydd.....	2
1. Cyflwyniad.....	4
2. Trosolwg o waith y Pwyllgor yn 2022/23.....	4
2.1 Rôl Craffu.....	4
2.2 Y Blaengynllun Gwaith.....	5
2.3 Cyfarfodydd y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg.....	6
2.4 Monitro Perfformiad / Materion Strategol.....	6
2.4.1 Adroddiad Blynyddol Cyngor Sir Gaerfyrddin 2021/22.....	6
2.4.2 Cynlluniau Cyflawni Is-adrannol Drafft 2023/24.....	7
2.4.3 Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol 2021/22.....	7
2.4.4 Adroddiadau Perfformiad 2022-23 sy'n berthnasol i'r Pwyllgor.....	8
2.4.5 Camau Gweithredu ac Atgyfeiriadau.....	8
2.5 Cyllidebau Refeniw a Chyfalaf.....	8
2.5.1 Adroddiadau Monitro'r Gyllideb.....	8
2.5.2 Strategaeth Cyllideb Refeniw 2023/24 tan 2025/26.....	8
2.6 Addysg.....	9
2.6.1 Cymorth i ddatblygu'r cwricwlwm ar draws ysgolion yn Sir Gaerfyrddin.....	9
2.6.2 Adolygiad Ôl-16.....	9
2.6.3 Trawsnewid i Wneud Cynnydd (TIC), gan gynnwys Cyllidebau Ysgol.....	10
2.6.4 Y Wybodaeth Ddiweddaraf am Anghenion Dysgu Ychwanegol.....	10
2.6.5 Gwerthuso Arolygiadau Estyn ar draws Ysgolion, Unedau Cyfeirio Disgyblion a Lleoliadau Arbenigol yn Sir Gaerfyrddin.....	11
2.7 Gwasanaethau Plant.....	11
2.7.1 Cynllun Cyfiawnder Ieuenctid Sir Gaerfyrddin 2022/23.....	11
2.8 Y Gymraeg.....	12
2.8.1 Polisi ar Ddyfarnu Grantiau a'r Gymraeg.....	12
2.8.2 Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2023-28.....	12
3 Gweithgarwch Craffu Arall.....	13
3.1 Gorchwyl a Gorffen.....	13
3.2 Ymweliadau Safle.....	13
3.2.1 Proses adfer ysgolion yn dilyn y pandemig coronafeirws.....	13
3.3 Sesiynau Datblygu.....	14
4 Ymgysylltu â'r cyhoedd.....	15
5 Heriau.....	15
6 Gwaith yn y Dyfodol.....	15
7 Cymorth i'r Swyddogaeth Graffu.....	16
8 Presenoldeb.....	17

Rhagair gan y Cadeirydd

Fel Cadeirydd y Pwyllgor, mae'n bleser gennyf gyflwyno Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg ar gyfer blwyddyn y cyngor 2022/23.

Yn dilyn yr Etholiadau Lleol ym mis Mai 2022, croesawodd y Pwyllgor aelodau newydd a phrofiadol i graffu ar effeithiolrwydd darpariaeth yr Awdurdod. Hoffwn ddiolch i aelodau etholedig a chyfetholedig y Pwyllgor am eu cyfraniadau gwerthfawr yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

Mae'r Pwyllgor wedi croesawu'r dull craffu cyn gwneud penderfyniadau a gyflwynwyd ym mis Medi 2022. Mae hyn wedi rhoi cyfle i'r Pwyllgor fod yn rhagweithiol wrth ymwneud â

Blaengynllun Gwaith y Cabinet, a chraffu ar faterion perthnasol o'u dechrau. Mae'r Pwyllgor hefyd wedi nodi ei bynciau ei hun i ymchwilio iddynt, ac mae wedi parhau i asesu themâu parhaus.

Mae'r cyfnod hwn ar ôl Covid-19 wedi creu ei heriau ei hun ym mywydau ac addysg gydol oes ein plant a'n pobl ifanc. Datblygodd y Pwyllgor Flaengynllun Gwaith cynhwysfawr i ystyried amgylchiadau eithriadol y blynyddoedd diwethaf, ac i roi sylw i effeithiau parhaus yr epidemig ar ddysgwyr o bob oed.

Bu'r Pwyllgor yn craffu ar y gwaith o weithredu'r cwricwlwm newydd i Gymru a'r cymorth a ddarperir i ymateb i'r heriau sy'n wynebu ysgolion. Bu'n adolygu Strategaeth Wella yr Adran Addysg a Gwasanaethau Plant a oedd yn ceisio bwrw golwg ar gynnydd disgyblion, ac yn ystyried cynnig Dysgu Proffesiynol Sir Gaerfyrddin i ysgolion.

Cynhaliwyd gweithdy i aelodau ynghylch yr Adolygiad o Addysg Ôl-16 a oedd yn ystyried cyfraniadau ysgolion uwchradd mewn ymateb i gwestiynau am eu darpariaeth a'u profiad addysgol. Cyfrannodd sylwadau'r Pwyllgor at yr Adolygiad cyn iddo gael ei ystyried gan y Cabinet.

Cafodd y Pwyllgor y wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd y Cyngor o ran gweithredu'r newid o Ddatganiadau Anghenion Addysg Arbennig i Gynlluniau Datblygu Unigol ar gyfer disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Hefyd adolygodd y Pwyllgor y data ar ddisgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol mewn ysgolion prif ffrwd a lleoliadau arbenigol a'r cynnydd yn y galw am ddarpariaeth Anhwylderau'r Sbectwm Awtistig.

Bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad ar ganlyniadau arolygiadau Estyn yn Sir Gaerfyrddin ers 2018 a'u heffaith ar strategaethau gwella ysgolion, ac yn adolygu'r Cynllun Cyfiawnder Ieuencid a oedd yn darparu ar gyfer gwasanaethau cymorth ieuencid ledled Sir Gaerfyrddin.

Cafodd Strategaeth Hybu'r Iaith Gymraeg ei hadolygu gan y Pwyllgor a bydd y cynllun gweithredu i gyflawni nodau'r strategaeth yn cael ei fonitro yn ystod ei gyfnod gweithredu. Bu'r Pwyllgor yn craffu ar bolisi'r Cyngor ar Ddyfarnu Grantiau a'r Gymraeg gan ei gymeradwyo cyn i'r Cabinet ei gymeradwyo.

Yn ystod y flwyddyn mae'r Pwyllgor hefyd wedi adolygu argymhellion Grwpiau Gorchwyl a Gorffen perthnasol y gorffennol, ac wedi derbyn cyflwyniad ysgol ar ymateb i heriau ar ôl Covid-19. Yn ogystal, gofynnodd y Pwyllgor am nifer o seminarau â thema a ddarparwyd gan swyddogion. Hoffwn ddiolch i'r holl swyddogion ar draws maes gorchwyl y Pwyllgor Craffu

hwn am eu cyfraniad a'u proffesiynoldeb wrth gefnogi gwaith aelodau drwy'r cyfnod hwn o newid.

Mae maes gorchwyl diwygiedig y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg wedi'i sefydlu'n dda yn ystod 2022/23, ac mae'r aelodau wedi cyfrannu'n gadarnhaol ac yn frwdfrydig at ddatblygu polisiau a gwneud penderfyniadau. Edrychaf ymlaen at barhau i gydweithio ag Aelodau, Aelodau Cyfetholedig a Swyddogion yn y flwyddyn i ddod.

Y Cynghorydd Carys Jones
Cadeirydd y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg

1. Cyflwyniad

Mae'r swyddogaeth Graffu yn elfen allweddol o drefniadau llywodraethu y Cyngor Sir a'i broses o wneud penderfyniadau. Er nad yw'n gorff sy'n gwneud penderfyniadau, mae Craffu yn fwyaf effeithiol pan fydd yn manteisio ar y potensial i ddylanwadu ar benderfyniadau a wneir gan y Cyngor a chyrrff partner ar draws y sir.

Mae Erthygl 6.2 o Gyfansoddiad y Cyngor yn ei gwneud yn ofynnol i'r holl Bwyllgorau Craffu "*baratoi adroddiad blynyddol sy'n egluro gweithgareddau'r Pwyllgor dros y flwyddyn flaenorol*".

Mae'r adroddiad hwn yn tynnu sylw at y gwaith a wnaed gan y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg yn ystod blwyddyn y cyngor 2022/23. Ei nod yw rhoi cyfle i aelodau fwrw golwg ar ei gyflawniadau, nodi meysydd arferion gorau a thynnu sylw at feysydd i'w gwella er mwyn gwella'r swyddogaeth graffu ymhellach. Yn ogystal, efallai y bydd yr adroddiad hwn yn hwyluso trafodaeth ar eitemau y gellid eu nodi i'w cynnwys mewn rhaglenni gwaith yn y dyfodol.

Caiff y Pwyllgor ei gadeirio gan y Cynghorydd Carys Jones ac mae'n cynnwys 14 o Aelodau Etholedig a 5 o Aelodau Cyfetholedig â Phleidlais (3 rhiant-lywodraethwr etholedig, 1 cynrychiolydd o'r Eglwys yng Nghymru ac 1 cynrychiolydd o'r Eglwys Gatholig Rufeinig). Mae Aelodau'r Cabinet yn mynychu cyfarfodydd yn ôl yr angen er mwyn annerch y Pwyllgor ar feysydd yn eu portffolios perthnasol.

Darperir cymorth gan yr Uned Gwasanaethau Democrataidd a swyddogion eraill y Cyngor pan fo angen.

2. Trosolwg o waith y Pwyllgor yn 2022/23

2.1 Rôl Craffu

Diweddarwyd meysydd gorchwyl y Pwyllgorau Craffu gan y Cyngor yn dilyn yr etholiadau ym mis Mai 2022 a daeth pob Pwyllgor Craffu yn gyfrifol am graffu ar Bortffolios Penodol y Cabinet a'u gwasanaethau perthnasol a chael trosolwg ohonynt. Mae'r Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg yn gyfrifol am graffu ar bortffolio Addysg a'r Gymraeg y Cabinet a'r meysydd gwasanaeth perthnasol:

Ysgolion a Gwasanaethau Addysg o 3 - 19	Gwasanaeth Rhanbarthol Gwella Ysgolion
Gwella Ysgolion, Trefniadaeth a Pherfformiad	Cynllun Strategol a Fforwm y Gymraeg mewn Addysg
Addysg, Lles a Chynhwysiant	Dysgu Oedolion yn y Gymuned gan gynnwys Cymraeg i Oedolion
Cynnal Ysgolion a Gwasanaethau Llywodraethwyr	Gwasanaeth Cymorth Ieuenctid
Addysg Feithrin a Safonau	Derbyn Disgyblion i Ysgolion
Pobl Ifanc nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET)	Gwasanaethau Ymddygiadol
Consortia Rhanbarthol	Presenoldeb yn yr Ysgol

Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy Sir Gaerfyrddin	Addysg Ôl-16 a Chyllid a'r Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Ranbarthol
Anghenion Dysgu Ychwanegol	Asesiad o Ddigonolrwydd Cyfleoedd Chwarae
Adrodd ar ddatblygiad y Gymraeg / Safonau	Y Gwasanaeth Cerdd
Ysgolion Iach	Gwasanaethau Arlwy Mewn Ysgolion
Estyn	Data a systemau addysg
Seicoleg Addysg	Tîm Diogelu a Phresenoldeb Ysgolion
Tîm Addysg a Llesiant	

Yn unol â'i feysydd cyfrifoldeb, bydd y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg yn ceisio:

- Archwilio pa mor dda y mae'r Cabinet a'r Cyngor yn perfformio.
- Dwyn y Cabinet i gyfrif a cheisio hyrwyddo proses benderfynu sy'n agored ac yn dryloyw.
- Monitro perfformiad gwasanaethau a swyddogaethau'r Cyngor.
- Adolygu penderfyniadau'r Cabinet lle bo hynny'n briodol.
- Cynorthwyo'r Cabinet i ddatblygu, monitro, ac adolygu polisïau.
- Craffu ar y strategaeth cyllideb refeniw a'r rhaglenni buddsoddiadau cyfalaf arfaethedig, a hynny fel rhan allweddol o'r broses ymgynghori.
- Galluogi sefydliadau a phartneriaid allanol i gyfrannu at y gwaith o ystyried materion a all effeithio ar y modd y cyflawnir blaenoriaethau'r Cyngor a'r sir gyfan.

2.2 Y Blaengynllun Gwaith

Mae'r broses graffu yn chwarae rhan allweddol o ran hyrwyddo atebolrwydd ym mhroses gwneud penderfyniadau yr Awdurdod Lleol. Hefyd mae'r broses yn ddefnyddiol o ran sicrhau bod polisïau'r Cyngor yn adlewyrchu'r blaenoriaethau cyfredol, yn ogystal â hyrwyddo effeithlonrwydd ac annog cydweithio ag asiantaethau allanol.

Er mwyn i'r Pwyllgorau Craffu gymryd mwy o berchnogaeth o'u Blaengynlluniau Gwaith eu hunain, cyflwynwyd dull craffu cyn gwneud penderfyniadau ym mis Medi 2022 sy'n caniatáu i Bwyllgorau Craffu benderfynu pa adroddiadau o Flaengynllun Gwaith y Cabinet y maent am eu gweld yn dod ger eu bron. Yn ôl y drefn arferol, mae Pwyllgorau hefyd yn gallu nodi eu pynciau eu hunain ac mae'r Cabinet yn dal i allu gwahodd Pwyllgor Craffu i graffu ar benderfyniad oedd ar y gweill.

Defnyddiodd y Pwyllgor fframwaith Gateway y Ganolfan Llywodraethu a Chraffu i ddatblygu ei Flaengynllun Gwaith ei hun ar gyfer blwyddyn y cyngor 2022/23 a adolygwyd yn rheolaidd. Roedd hyn yn darparu dull hawdd ei reoli, hyblyg a chadarn o graffu ac yn sicrhau bod y meysydd i'w hadolygu yn cael eu hystyried ar sail blaenoriaeth ac mewn modd amserol.

Yn hyn o beth, penderfynodd y Pwyllgor ddsbarthu adroddiadau cyfnodol ynghylch perfformiad a monitro'r gyllideb i aelodau y tu allan i'r rhaglen cyfarfodydd ffurfiol. Roedd y broses hon yn golygu bod modd gosod unrhyw faterion perthnasol a nodwyd gan aelodau ar yr agenda ffurfiol i'w hystyried ymhellach, fel y bo'n briodol. Arweiniodd manteision y dull hwn o weithio at wella'r drafodaeth a'r cyfraniadau yn ystod cyfarfodydd y Pwyllgor Craffu.

At ei gilydd, roedd agendâu'r cyfarfodydd yn gyson â'r rheiny a amlinellwyd yn y Blaengynllun Gwaith.

2.3 Cyfarfodydd y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg

Cynhaliodd y Pwyllgor bum cyfarfod ffurfiol ym mlwyddyn y cyngor 2022/23.

Cynhaliwyd pob cyfarfod yn unol â'r darpariaethau a nodir yn adran 47 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Er mwyn ategu'r gwaith a wnaed yn ystod cyfarfodydd ffurfiol, efallai y bydd y Pwyllgor hefyd yn cyflawni swyddogaethau craffu eraill megis Gorchwyl a Gorffen, Ymchwiliadau Craffu Un Diwrnod ac Ymweliadau Safle â sefydliadau a ddaw o fewn ei faes gorchwyl ynghyd â sesiynau datblygu i aelodau a gweithdai.

2.4 Monitro Perfformiad / Materion Strategol

Un o brif rolau'r Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg yw monitro perfformiad y gwasanaethau a'r swyddogaethau sydd o fewn ei faes gorchwyl. Yn unol â hynny, mae'r Pwyllgor yn adolygu adroddiadau monitro perfformiad a gwahanol strategaethau a chynlluniau i roi asesiad cytbwys o'r perfformiad ar draws y meysydd gwasanaeth perthnasol.

2.4.1 Adroddiad Blynyddol Cyngor Sir Caerfyrddin 2021/22

Ym mis Rhagfyr 2022, bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad blynyddol drafft y Cyngor ar gyfer y cyfnod 2021/22 a oedd wedi ei lunio i fodloni'r darpariaethau perthnasol yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 a Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Roedd yr adroddiad yn nodi'r cynnydd a wnaed o ran 13 Amcan Llesiant y Cyngor yn erbyn cefndir o amgylchiadau digynsail yn sgil y pandemig coronafeirws, ynghyd â hunanasesiad y Cyngor yn erbyn gofynion perfformiad y flwyddyn ariannol flaenorol. Canolbwyntiodd y Pwyllgor ar y 5 Amcan Llesiant sy'n dod o fewn maes gorchwyl y pwyllgor, sef:

AMCAN LLESIAENT 1:	Helpu i roi'r dechrau gorau mewn bywyd i bob plentyn a gwella eu profiadau yr gynnar mewn bywyd.
AMCAN LLESIAENT 2:	Helpu plant i ddilyn ffyrdd iach o fyw.
AMCAN LLESIAENT 3:	Cefnogi a gwella cynnydd, cyflawniad, a deilliannau i'r holl ddysgwyr.
AMCAN LLESIAENT 4:	Trechu tlodi drwy wneud popeth o fewn ein gallu i'w atal, gan helpu pobl i gae gwaith a gwella bywydau'r rheiny sy'n byw mewn tlodi.

Canlyniad:

Yn ei gyfarfod ym mis Ionawr 2023 argymhellodd y Cabinet i'r Cyngor y dylid derbyn Adroddiad Blynyddol 2021/22, a fabwysiadwyd wedyn gan y Cyngor ym mis Ionawr 2023.

2.4.2 Cynlluniau Cyflawni Is-adrannol Drafft 2023/24

Ym mis Mawrth 2023 bu'r Pwyllgor yn ystyried y Cynlluniau Cyflawni Gwasanaeth Is-adrannol Drafft sy'n berthnasol i'r gyfarwyddiaeth Addysg a Gwasanaethau Plant ar gyfer 2023/24 fel a ganlyn:

- Gwasanaethau Addysg a Chynhwysiant
- Mynediad i Addysg
- Strategaeth a Chymorth i Ddysgwyr
- Gwasanaethau Plant

Roedd y cynlluniau hyn yn pennu'r camau a'r mesurau strategol i'w gweithredu ym mhob is-adran er mwyn i'r Cyngor wneud cynnydd mewn perthynas â'i amcanion llesiant, ei flaenoriaethau thematig a blaenoriaethau'r gwasanaeth. Rhoddodd hyn gyfle i'r Pwyllgor ystyried y blaenoriaethau a amlinellir ar gyfer yr Is-adran a gwneud sylwadau yn eu cylch.

Canlyniad:

Cymeradwyodd y Pwyllgor y Cynlluniau Cyflawni Gwasanaeth Is-adrannol Drafft sy'n berthnasol i'r gyfarwyddiaeth Addysg a Gwasanaethau Plant ar gyfer 2023/24.

2.4.3 Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol 2021/22

Yn unol â'r gofyniad statudol i Gyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol ddarparu adroddiad blynyddol ar ddarparu gwasanaethau, perfformiad a chynlluniau gwella ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol, dosbarthwyd adroddiad drwy e-bost i'w ystyried gan y Pwyllgor ym mis Hydref 2022.

Canlyniad:

Yn unol ag argymhelliad y Cabinet ym mis Hydref 2022, cafodd Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol 2021/22 ei gymeradwyo a'i fabwysiadu gan y Cyngor ym mis Tachwedd 2022.

2.4.4 Adroddiadau Perfformiad 2022-23 sy'n berthnasol i'r Pwyllgor

Yn unol â'r protocolau a sefydlwyd gan y Pwyllgor, cafodd adroddiadau monitro perfformiad chwarterol sy'n berthnasol i faes gorchwyl y Pwyllgor eu dosbarthu drwy e-bost i aelodau fel a ganlyn:

- Rhagfyr 2022 – Monitro Perfformiad Chwarter 1 2022/23
- Ionawr 2023 – Monitro Perfformiad Chwarter 2 2022/23
- Mai 2023 – Monitro Perfformiad Chwarter 3 2022/23

Roedd yr adroddiadau yn galluogi aelodau i fonitro perfformiad mewn perthynas â'r Amcanion Llesiant sy'n berthnasol i faes gorchwyl y Pwyllgor ac sy'n cyd-fynd â Strategaeth Gorfforaethol yr Awdurdod. Roedd y wybodaeth yn rhoi hunanwerthusiad o berfformiad yn unol â'r fframwaith deddfwriaethol diwygiedig sydd wedi'i ymgorffori yn Rhan 6 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau godi unrhyw bryderon neu faterion yr oedd angen eu hystyried ymhellach yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor, yn unol â Rheolau'r Weithdrefn Graffu.

2.4.5 Camau Gweithredu ac Atgyfeiriadau

Yn ystod blwyddyn y cyngor gwnaed ceisiadau am eitemau ychwanegol gan aelodau'r Pwyllgor i'w cynorthwyo i gyflawni eu rôl graffu. Cyflwynwyd y wybodaeth ddiweddaraf am y Camau Gweithredu a'r Atgyfeiriadau i'r Pwyllgor ym mis Ionawr 2023 a mis Mai 2023 a oedd yn manylu ar y cynnydd a wnaed mewn perthynas â'r ceisiadau hyn.

2.5 Cyllidebau Refeniw a Chyfalaf

2.5.1 Adroddiadau Monitro'r Gyllideb

Yn unol â'r protocolau a sefydlwyd gan y Pwyllgor, dosbarthwyd adroddiadau chwarterol ar y cyllidebau refeniw a chyfalaf adrannol a chorfforaethol i aelodau fel a ganlyn:

- Hydref 2022 - mewn perthynas â'r sefyllfa gyllidebol ar 30 Mehefin 2022, ynghyd â sefyllfa alldro Monitro'r Gyllideb Refeniw a'r Gyllideb Gyfalaf ar gyfer 2021/22;
- Rhagfyr 2022 – mewn perthynas â'r sefyllfa gyllidebol ar 31 Awst 2022;
- Ionawr 2023 – mewn perthynas â'r sefyllfa gyllidebol ar 31 Hydref 2022; a
- Mai 2023 – mewn perthynas â'r sefyllfa gyllidebol ar 31 Rhagfyr 2022.

Roedd yr adroddiadau yn galluogi'r aelodau i fonitro gwariant ym mhob maes gwasanaeth a'r cynnydd a wnaed o ran unrhyw waith cyfalaf. Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau godi unrhyw bryderon neu faterion yr oedd angen eu hystyried ymhellach yng nghyfarfod ffurfiol y Pwyllgor, yn unol â Rheolau'r Weithdrefn Graffu.

2.5.2 Strategaeth Cyllideb Refeniw 2023/24 tan 2025/26

Yn ogystal â monitro'r cyllidebau refeniw a chyfalaf presennol, ymgynghorwyd â'r Pwyllgor hefyd ar Strategaeth Cyllideb Refeniw 2023/24 i 2025/26 yn ei gyfarfod ym mis Ionawr 2023. Roedd yr adroddiad yn rhoi'r Strategaeth Cyllideb Refeniw arfaethedig ar gyfer 2023/24 i'r Pwyllgor, ynghyd â ffigurau dangosol ar gyfer blynyddoedd ariannol 2024/25 a 2025/2026.

Canlyniad:

Fel rhan o'r ymgynghoriad eang a gynhaliwyd gan yr Awdurdod ynghylch Strategaeth Cyllideb Refeniw 2023/24 i 2025/26, ystyriodd y Pwyllgor y Strategaeth a chymeradwyodd gynigion y gyllideb, fel y'u cyflwynwyd. Yn dilyn hynny cafodd Strategaeth y Gyllideb ei mabwysiadu gan y Cabinet a'r Cyngor yn eu cyfarfodydd ym mis Chwefror a mis Mawrth 2023, yn amodol ar wneud rhai newidiadau a lleihau ardoll arfaethedig y dreth gyngor.

2.6 Addysg

2.6.1 Cymorth i ddatblygu'r cwricwlwm ar draws ysgolion yn Sir Gaerfyrddin

Ym mis Ionawr 2023 bu'r Pwyllgor yn adolygu'r cymorth oedd ar gael i ysgolion, lleoliadau arbenigol ac Unedau Cyfeirio Disgyblion Sir Gaerfyrddin gan y Cyngor Sir a'r consortiwm rhanbarthol, Partneriaeth, wrth iddynt hwyluso gweithredu'r Cwricwlwm i Gymru.

Roedd datblygiad y Cwricwlwm newydd i Gymru yn ceisio sicrhau addysgeg gadarn ac effeithiol i ddiwallu anghenion disgyblion unigol ar bob lefel, er mwyn galluogi ysgolion i symud ymlaen yn effeithiol yn unol ag amcanion y Genhadaeth Genedlaethol. Yn unol â hynny, roedd y Cwricwlwm newydd i Gymru wedi'i drefnu ar sail 6 Maes Dysgu a Phrofiad, ac yn cael ei ategu gan Gyfrifoldebau Trawsgwricwlaidd Llythrennedd, Rhifedd, Cymhwysedd Digidol a'r Sgiliau Ehangach. Rhoddodd y Pwyllgor ystyriaeth fanwl i natur y cymorth a ddarperir i fynd i'r afael â'r heriau mae ysgolion yn eu hwynebu wrth gadw at yr ystod o elfennau cymhleth a gorfodol sy'n ofynnol wrth ddatblygu a darparu'r cwricwlwm newydd. Yn hyn o beth, darparwyd trosolwg o Gynllun Busnes Partneriaeth i'r Pwyllgor. Roedd y cwricwlwm newydd yn greiddiol i amcanion strategol a Chynnig Dysgu Proffesiynol Partneriaeth, yn ogystal â darparu cymorth pwrpasol, lleol i ysgolion.

Bu'r Pwyllgor yn adolygu Strategaeth Wella Adran Addysg a Gwasanaethau Plant yr Awdurdod, a oedd yn cyd-fynd â Chanllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer Gwella Ysgolion a'r nod oedd gweithio ochr yn ochr ag ysgolion i fwrw golwg ar gynnydd y disgyblion o ganlyniad i ddarpariaeth y cwricwlwm. Rhoddwyd ystyriaeth hefyd i gynig Dysgu Proffesiynol Sir Gaerfyrddin ar gyfer ysgolion a'r meysydd blaenoriaeth ar gyfer 2022-2023.

Croesawodd y Pwyllgor y gwaith cadarnhaol oedd yn cael ei ddatblygu ar draws yr ysgolion yn Sir Gaerfyrddin, ond roedd yn cael ei gydnabod bod lefel y cynnydd yn amrywio ar draws ysgolion.

2.6.2 Adolygiad Ôl-16

Ym mis Mawrth 2023, ac yn dilyn y gweithdy ynghylch yr Adolygiad Ôl-16 a gynhaliwyd i aelodau, bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad interim ynghylch yr Adolygiad o Addysg Ôl-16 a oedd wedi'i gynnal yn unol â nodau'r Cynllun Busnes Addysg a Gwasanaethau Plant i greu ysgolion a gwasanaethau cryf a chynhwysol sydd wedi ymrwymo i ragoriaeth, tegwch a llesiant.

Roedd yr adroddiad yn amlinellu'r cynnydd a wnaed i sefydlu egwyddorion cyffredinol o ran Hawliau ar gyfer Dysgu i ddatblygu'r dirwedd ôl-16 yn Sir Gaerfyrddin ac yn cynnig strwythur llywodraethu wedi'i ailfodelu yn seiliedig ar yr adborth a roddwyd gan ysgolion uwchradd ynghylch yr hyn yr oedd dysgwyr yn rhoi gwerth arno yn eu profiad a'u darpariaeth addysgol. Yn hyn o beth, cafwyd crynodeb o'r themâu allweddol a oedd yn sail i'r egwyddorion hynny fel a ganlyn:

- Perthynas, Perthyn, Llesiant ac Ethos.
- Gwell Canllawiau Llwybrau a Sgiliau ar gyfer Annibyniaeth ac ar gyfer llwyddiant academaidd, a llwyddiant mewn gwaith a bywyd.
- Tegwch drwy fwy o opsiynau Cymraeg.
- Tegwch drwy ystod eang o opsiynau, yn enwedig opsiynau galwedigaethol.

Mynegodd y Pwyllgor bryderon ynghylch y prinder cenedlaethol parhaus o ran recriwtio athrawon a staff addysgu a bydd yn rhoi rhagor o sylw i'r mater hwn fel rhan o'i Flaengynllun Gwaith ar gyfer 2023/24.

Canlyniad:

Roedd sylwadau'r Pwyllgor, ynghyd ag adborth rhanddeiliaid a ddarparwyd fel rhan o broses ymgynghori gynhwysfawr, wedi helpu i fireinio'r Adolygiad Ôl-16. Cymeradwyodd y Pwyllgor yr Adolygiad o Addysg Ôl-16 sydd wedi'i gyfeirio at y Cabinet i'w ystyried ymhellach.

2.6.3 Trawsnewid i Wneud Cynnydd (TIC), gan gynnwys Cyllidebau Ysgol

Ym mis Mawrth 2023 bu'r Pwyllgor yn ystyried adroddiad a oedd yn rhoi trosolwg o'r Rhaglen Trawsnewid Ysgolion a gyflwynwyd yn 2017 i gynorthwyo ysgolion i wynebu heriau ariannol sylweddol. Roedd y rhaglen yn ceisio defnyddio egwyddorion trawsnewid craidd yr Awdurdod o weithio ar y cyd a herio arferion presennol i helpu ysgolion i fanteisio ar gyfleoedd i arbed costau a gwelliannau i wasanaethau, drwy ddull cynaliadwy, ar draws amrywiaeth eang o weithgareddau, yn ogystal â chynnal deilliannau da i ddisgyblion.

Cafodd y Pwyllgor gyflwyniad a oedd yn nodi'r cynnydd a oedd wedi'i wneud hyd yn hyn i gyflawni'r meysydd blaenoriaeth allweddol a nodwyd. Rhoddodd swyddogion sylw i amrywiaeth o ymholiadau a sylwadau a oedd yn ymwneud â meincnodi, cyfrifoldebau ysgolion a bennir drwy ddeddfwriaeth, cyfyngiadau cyllidebol a materion o ran capasiti.

Pwysleisiodd y Pwyllgor bwysigrwydd cyfathrebu'n glir ac ymgysylltu ag ysgolion fel ffordd o rannu arferion gorau a chefnogi ysgolion drwy'r broses drawsnewid.

2.6.4 Y Wybodaeth Ddiweddaraf am Anghenion Dysgu Ychwanegol

Ym mis Mai 2023 ystyriodd y Pwyllgor ddiweddariad cynnydd ynghylch gweithredu'r darpariaethau sydd wedi'u hymgorffori yn Neddf Anghenion Dysgu Ychwanegol a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018, a oedd yn ceisio trawsnewid disgwyliadau, profiadau a deilliannau plant a phobl ifanc ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY).

Cafodd y Pwyllgor gyflwyniad a oedd yn nodi'r cynnydd o ran newid o Ddatganiadau Anghenion Addysg Arbennig i Gynlluniau Datblygu Unigol ar gyfer disgyblion ag ADY. Byddai'r broses weithredu'n cael ei rhoi ar waith fesul cam hyd at fis Awst 2025 a byddai'n arwain at dri chanlyniad categoreiddio posibl ar gyfer plant a phobl ifanc. Adolygodd y Pwyllgor yr adborth a ddarparwyd ynghylch pa mor llwyddiannus oedd y broses o drawsnewid i'r system ADY newydd, a oedd yn cynnwys trosolwg o'r meysydd sy'n gweithio'n dda a'r rhai y mae angen rhoi sylw iddynt o ran rôl y Swyddogion a'r Cydgysylltwyr ADY, darpariaeth y Blynyddoedd Cynnar ac Ôl-

16 ar gyfer plant a phobl ifanc ag ADY, hyfforddiant a chymorth, yn ogystal â'r gwaith partneriaeth parhaus gyda gweithwyr ieuchyd proffesiynol. Hefyd adolygodd y Pwyllgor y data ystadegol ar ddisgyblion ag ADY mewn ysgolion prif ffrwd a'r rhai y mae angen cymorth lleoliad arbenigol arnynt a chydabuwyd bod cynnydd sylweddol yn y galw am ddarpariaeth Anhwylderau'r Sbectrum Awtistig ers Medi 2021.

Rhododd swyddogion sylw i amrywiaeth o ymholiadau a sylwadau a oedd yn ymwneud â'r broses, meini prawf ac ansawdd y Cynlluniau Datblygu Unigol, materion o ran capasiti mewn lleoliadau arbenigol, pwysau cyllidebol a hawl i ddarpariaeth arbenigol ôl-16. Mynegwyd pryderon hefyd gan y Pwyllgor ynghylch diffyg cydraddoldeb rhwng ysgolion cyfrwng Cymraeg o ran gallu cael mynediad at amrywiaeth eang o adnoddau ac asesiadau safonedig i gefnogi nodi ADY yn gynnar ac yn gywir, o'i gymharu ag ysgolion cyfrwng Saesneg.

Canlyniadau:

Gofynnodd y Pwyllgor am y wybodaeth ddiweddaraf am ganlyniad y trafodaethau sy'n parhau gyda Llywodraeth Cymru ynghylch ariannu darpariaeth ôl-16.

Bydd diweddariad pellach ar weithredu ADY yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor yn ystod 2023/24.

2.6.5 Gwerthuso Arolygiadau Estyn ar draws Ysgolion, Unedau Cyfeirio Disgyblion a Lleoliadau Arbenigol yn Sir Gaerfyrddin

Ym mis Mai 2023 cafodd y Pwyllgor adroddiad a oedd yn rhoi trosolwg o ganlyniadau arolygiadau Estyn yn y sir yn ystod y pum mlynedd diwethaf. Roedd yr adroddiad yn rhoi sicrwydd i'r Pwyllgor bod safonau ac arweinyddiaeth yn cael eu hystyried i fod yn dda neu'n well yn y rhan fwyaf o ysgolion, ac mai dim ond lleiafrif o ysgolion oedd wedi cael eu rhoi mewn categori gweithgarwch dilynol ar gyfer gwella. Rhoddwyd trosolwg o'r fframwaith arolygu newydd a fabwysiadwyd gan Estyn ym mis Mawrth 2022 i'r Pwyllgor, ynghyd â chrynodeb o'r arfer cryf neu effeithiol a nodwyd gan arolygwyr Estyn i'w rannu ag eraill.

Adolygodd y Pwyllgor yr argymhellion gwella ysgolion a ddarparwyd gan Estyn ers mis Mawrth 2022 a rhoddwyd sicrwydd i'r Pwyllgor bod holl ganlyniadau Estyn yn dylanwadu ar strategaethau gwella yr is-adran ar gyfer ysgolion, ffyrdd o weithio a'r rhaglen gymorth Dysgu Proffesiynol.

2.7 Gwasanaethau Plant

2.7.1 Cynllun Cyfiawnder Ieuencid Sir Gaerfyrddin 2022/23

Ym mis Rhagfyr 2022 ystyriodd y Pwyllgor Gynllun Cyfiawnder Ieuencid Sir Gaerfyrddin a oedd wedi'i lunio yn unol â gofynion deddfwriaethol Deddf Trosedd ac Anhrefn 1998.

Roedd y Cynllun Cyfiawnder Ieuencid yn amlinellu'r Gwasanaeth Cymorth Ieuencid a'r Tîm Cyfiawnder Ieuencid a ddarparwyd o dan un strwythur rheoli, a oedd yn darparu dull cyfannol o ddarparu gwasanaethau cymorth ieuencid ledled Sir Gaerfyrddin. Cynhaliodd y Pwyllgor adolygiad o'r maes gorchwyl, y strwythur, y trefniadau llywodraethu a'r model cyllido ar gyfer

darparu gwasanaethau cymorth ieuencid. Roedd Adran 8 o'r Cynllun Cyfiawnder Ieuencid yn manylu ar berfformiad y bartneriaeth yn ystod 2021/22, a hefyd yn nodi'r blaenoriaethau a'r amcanion cynllunio gwelliannau am y flwyddyn i ddod, yn unol â'r egwyddorion 'plentyn yn gyntaf' cyffredinol ac ethos o welliant parhaus.

Canlyniad:

Wrth adolygu'r prif feysydd gweithgarwch, cafodd y Pwyllgor ddealltwriaeth o waith hanfodol parhaus y bartneriaeth i geisio lliniaru effaith barhaus y pandemig coronafeirws er mwyn diogelu'r plant a'r teuluoedd mwyaf agored i niwed a chymhleth ar draws y sir.

2.8 Y Gymraeg

2.8.1 Polisi ar Ddyfarnu Grantiau a'r Gymraeg

Ym mis Mai 2023 bu'r Pwyllgor yn ystyried Polisi'r Cyngor ar Ddyfarnu Grantiau a'r Gymraeg a baratowyd er mwyn cydymffurfio â darpariaethau Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Roedd y Polisi yn darparu dull cyson o ymdrin â'r Gymraeg ar draws grantiau amrywiol y Cyngor, yn sicrhau cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg wrth ddyrannu grantiau a hefyd yn galluogi gweithwyr y Cyngor i gynorthwyo cyrff trydydd parti i hyrwyddo'r Gymraeg yn effeithiol yn eu gweithrediadau. Yn hyn o beth, roedd y Polisi yn cyd-fynd â Strategaeth Hybu'r Gymraeg y Cyngor 2023-28 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Rhoddodd y Pwyllgor adborth gwerthfawr mewn perthynas â'r meini prawf cymhwysedd a'r broses ymgeisio am grant.

Canlyniad:

Yn dilyn yr adborth a ddarparwyd gan y Pwyllgor, cafodd y Polisi ar Ddyfarnu Grantiau a'r Gymraeg ei gymeradwyo a'i gyfeirio at y Cabinet i'w gymeradwyo.

2.8.2 Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2023-28

Yn ei gyfarfod ym mis Mai 2023, adolygodd y Pwyllgor Strategaeth Hybu'r Gymraeg ar gyfer 2023-28, a oedd wedi'i pharatoi ar y cyd â Fforwm Strategol y Gymraeg fel rhan o gyfrifoldebau'r Cyngor drwy Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a Safonau'r Gymraeg yn dilyn hynny. Roedd y strategaeth yn nodi sut bwriadai'r Cyngor hybu'r Gymraeg a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg ledled y sir.

Roedd y Strategaeth yn ceisio ysgogi cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg, balchder a hyder yn y Gymraeg, mwy o ddefnydd o'r Gymraeg yn y gweithle a'r gweithlu fel 'norm' a chymunedau Cymraeg sy'n ffynnu. Adolygodd y Pwyllgor y 9 ffrwd waith a fyddai'n cael eu gweithredu fel cynllun gweithredu i gyflawni nodau'r strategaeth yn ystod ei gyfnod gweithredu.

Croesawodd y Pwyllgor y strategaeth fel ffordd o gael effaith gadarnhaol ar hyfywedd y Gymraeg yn Sir Gaerfyrddin a phwysleisiodd bwysigrwydd rhoi cyfle i drigolion glywed a defnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau bob dydd. Fodd bynnag, mynegwyd pryderon ynghylch y gostyngiad yn narpariaeth Cymraeg i Oedolion o ran dosbarthiadau wyneb yn wyneb, lleol a bydd adroddiad pellach ar y mater hwn yn cael ei adolygu fel rhan o Flaengynllun Gwaith y Pwyllgor ar gyfer 2023/24.

Canlyniad:

Yn dilyn yr adborth a ddarparwyd gan y Pwyllgor, cafodd Strategaeth Hybu'r Gymraeg ar gyfer 2023-28 ei chymeradwyo a'i chyfeirio at y Cabinet i'w chymeradwyo.

3 Gweithgarwch Craffu Arall

3.1 Gorchwyl a Gorffen

Ni chynhaliodd y Pwyllgor adolygiad Gorchwyl a Gorffen yn ystod 2022/23. Yn ei sesiwn cynllunio Blaengynllun Gwaith a gynhaliwyd ym mis Mai 2023, adolygodd y Pwyllgor y cynnydd a oedd wedi'i wneud o ran gweithredu'r argymhellion a oedd yn deillio o'r Grwpiau Gorchwyl a Gorffen canlynol:

- Adolygiad o'r ddarpariaeth bresennol ar gyfer Addysg Blynyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chyfleoedd Chwarae – a gynhaliwyd yn 2018/19
- Adolygiad o'r Broses Ymgynghori ar Drefniadaeth Ysgolion – a gynhaliwyd yn 2021/22

3.2 Ymweliadau Safle

Oherwydd effaith barhaus y pandemig coronafeirws, barnwyd nad oedd yn briodol cynnal ymweliadau safle yn ystod blwyddyn y cyngor. Fodd bynnag, cyflwynwyd strwythur amgen, ar ffurf sesiynau ymgysylltu ag ysgolion ar-lein a hybrid, fel mesur dros dro i alluogi'r Pwyllgor i barhau â'i swyddogaeth gwerthuso a gwella ysgolion.

Cynhaliwyd y sesiwn ymgysylltu ganlynol ag ysgol yn ystod blwyddyn y cyngor 2022/23:

3.2.1 Proses adfer ysgolion yn dilyn y pandemig coronafeirws

Ym mis Hydref 2022, cafodd y Pwyllgor gyflwyniad gan Ysgol Bryn Teg a oedd yn canolbwyntio ar y ffordd yr oedd yr ysgol wedi cefnogi lles disgyblion, teuluoedd a staff ers Covid-19. Roedd y cyflwyniad yn manylu ar y daith gwella sylweddol a gyflawnwyd yn yr ysgol, er gwaethaf heriau ariannol, i ddod yn hynod effeithiol o ran ei dysgu a'i threfniadaeth, ac roedd wedi croesawu newid er mwyn cyflawni diwylliant o ragoriaeth.

Roedd y sesiwn ymgysylltu yn canolbwyntio ar ganfyddiadau arolygiad Estyn a gynhaliwyd ym mis Mehefin 2022 yn y meysydd canlynol:

- Arweinyddiaeth
- Gofal, Cymorth ac Arweiniad
- Profiadau Dysgu ac Addysgu
- Lles ac Agweddau at Ddysgu
- Dysgu

Canlyniad:

Cynyddodd y sesiwn ymgysylltu ag ysgol ymwybyddiaeth o'r gwasanaethau a'r arferion arloesol a gyflwynwyd i gefnogi a gwella lles disgyblion yn dilyn y pandemig coronafeirws. Hefyd, cafodd y Pwyllgor ddealltwriaeth fanwl o'r prif heriau, pwysau a blaenoriaethau a nodwyd gan yr ysgolion a oedd yn gysylltiedig â chynnydd yn nifer y plant ag anghenion ychwanegol, yr argyfwng costau byw, cyllidebau llai a'r orddibyniaeth ar gyllid grant. Hefyd, barnwyd bod mynediad at wasanaethau o ansawdd, yn unigol ac ar y cyd, yn anoddach yn dilyn y pandemig coronafeirws.

Bydd rhaglen o ymweliadau ysgol yn aildechrau fel rhan o Flaengynllun Gwaith y Pwyllgor ar gyfer 2023/24.

3.3 Sesiynau Datblygu

Yn dilyn yr etholiadau Llywodraeth Leol ym mis Mai 2022, darparwyd Rhaglen Sefydlu gynhwysfawr i'r Cynghorwyr ar gyfer yr holl aelodau etholedig. Cynlluniwyd y rhaglen ar gyfer Cynghorwyr newydd yn bennaf, ond roedd hefyd yn agored i'r rheiny a gafodd eu hailethol. Nod y rhaglen sefydlu oedd rhoi'r wybodaeth, y sgiliau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i'r aelodau er mwyn eu cynorthwyo i wasanaethu fel Cynghorydd. Roedd yr hyfforddiant a oedd yn berthnasol i waith y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg yn cynnwys trosolwg o'r swyddogaeth graffu, Rheoli'r Trysorlys a Chyllidebau a Chydraddoldeb ac Amrywiaeth (gan gynnwys y Gymraeg). Hefyd, cynhaliwyd sawl seminar ynghylch y gyllideb yn ystod mis Ionawr 2023 fel rhan o broses ymgynghori'r Cyngor ar Gyllideb Refeniw 2023/2024 a'r rhaglen gyfalaf bum mlynedd.

Yn ogystal, ar gais y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg, darparwyd y sesiynau canlynol yn ystod blwyddyn y cyngor 2022/23:

- **Hunanwerthuso a Data Ysgolion (18/10/2022):** Rhoddodd y gweithdy hwn drosolwg o'r ffordd yr oedd yr adran Addysg wedi sefydlu hunanwerthuso fel rhan annatod o'i phrosesau cynllunio busnes ac wedi addasu ei dull gweithredu trwy driongli penderfyniadau o ystod ehangach o safbwyntiau.
- **Cyflwyniad i Graffu (01/12/2022):** Trosolwg o rôl a maes gorchwyl wedi'i ddiweddarau y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg yng Nghyngor Sir Caerfyrddin, gan gynnwys trosolwg o'r broses cyn gwneud penderfyniadau.
- **Adolygiad Ôl-16 (10/02/2023):** Rhoddwyd cyfle i'r aelodau ystyried canfyddiadau cychwynnol yr Adolygiad Ôl-16, gan gwmpasu Cymwysterau Galwedigaethol a'r rhai nad ydynt mewn Addysg, Cyflogaeth na Hyfforddiant (NEET)
- **Y Rhaglen Moderneiddio Addysg (18/10/22, 02/12/22 a 05/05/2023) –** Roedd y gweithdy hwn yn gyfle gwerthfawr i'r Aelodau gyfrannu at yr adolygiad o'r Rhaglen Moderneiddio Addysg. Cafodd yr Aelodau drosolwg o'r cefndir, y sefyllfa bresennol, heriau, dulliau ymgysylltu, ystyriaethau cyllidebol a blaenoriaethau'r Rhaglen Moderneiddio Addysg. Adolygwyd y meini prawf hyfywedd a buddsoddi drafft yn unol â dyhead y Cyngor o sicrhau ystadau ysgolion hyfyw, cynaliadwy ac effeithlon.

4. Ymgysylltu â'r cyhoedd

Mae'r swyddogaeth graffu yn rhoi cyfle i'r cyhoedd gymryd rhan yng ngweithgareddau'r Awdurdod lle gall aelodau o'r cyhoedd ofyn am i eitemau gael eu gosod ar agenda cyfarfod y Pwyllgor. Mae'r rhai sy'n byw yn Sir Gaerfyrddin, neu sy'n berchen ar fusnes neu'n cael eu cyflogi yn y sir, hefyd yn cael gofyn cwestiynau yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Craffu.

Er na dderbyniodd y Pwyllgor unrhyw awgrymiadau o bynciau posibl gan y cyhoedd yn ystod 2022/23, roedd Blaengynllun Gwaith y Pwyllgor yn cynnwys ystod o bynciau a oedd yn gofyn am ymgynghori/cyfranogi cyhoeddus. Er mwyn hyrwyddo ymwybyddiaeth y cyhoedd o Bwyllgorau Craffu a gallu'r cyhoedd i gyflwyno pynciau i'w trafod, cyhoeddir Blaengynllun Gwaith Pwyllgorau Craffu yr Awdurdod, a manylion ynghylch sut y gall y cyhoedd gymryd rhan, ar wefan yr Awdurdod:

<https://www.sirgar.llyw.cymru/cartref/cyngor-a-democratiaeth/pwyllgorau-a-chyfarfodydd/craffu/>

Yn ystod blwyddyn y cyngor, rhoddodd adran gyfathrebu yr Awdurdod gymorth marchnata digidol i swyddogaeth graffu yr Awdurdod gan fynd ati i hyrwyddo manylion eitemau ar gyfer y dyfodol a allai fod o ddiddordeb i'r cyhoedd.

5. Heriau

Un o'r heriau a wynebodd y Sir yn 2022/23 oedd effaith barhaus y pandemig coronafeirws ar ddarparu gwasanaethau i drigolion Sir Gaerfyrddin ac ymdrechion y cyngor i ddychwelyd i lefelau gwasanaeth a ddarparwyd cyn y pandemig. O ganlyniad, parhaodd yr Adran Addysg a Gwasanaethau Plant i fod dan bwysau drwy gydol blwyddyn y cyngor. Serch hynny, mae'r adran wedi addasu a datblygu atebion arloesol yn ystod amgylchiadau na welwyd eu tebyg o'r blaen i ddiwallu anghenion plant a phobl ifanc ledled Sir Gaerfyrddin.

Yn dilyn yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai 2022 cafodd y Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg garfan newydd o aelodau. Bu'r aelodau newydd eu hethol yn gweithio gyda gweddill y Pwyllgor i ymgysylltu â'r broses gwneud penderfyniadau a'r pynciau sydd o fewn maes gorchwyl portffolio'r Pwyllgor Craffu. Fodd bynnag, mae'r flwyddyn ddiwethaf hefyd wedi bod yn gyfnod heriol yn dilyn ad-drefnu maes gorchwyl y Pwyllgor, sydd bellach yn cynnwys y Gymraeg. Ar ben hynny, mae'r broses adrodd wedi newid o'r drefn o gyfeirio adroddiadau'n systematig i broses cyn gwneud penderfyniadau. Er bod y Pwyllgor wedi croesawu'r newidiadau hyn, mae'r prosesau diwygiedig yn dal i gael eu sefydlu ar draws y Cyngor.

Mae'r Pwyllgor wedi parhau i fod yn adeiladol yn ei rôl o ran craffu ar berfformiad, sydd wedi hwyluso'r adran ac wedi cyfrannu'n gadarnhaol at bolisiâu a phenderfyniadau. Mae wedi bod yn fater o gydbwysedd i'r Pwyllgor, rhwng cyflawni ei ddyletswyddau craffu a pheidio ag effeithio ar ariannu gwasanaethau rheng flaen.

6. Gwaith yn y Dyfodol

Wrth i'r Awdurdod ddod allan o'r pandemig coronafeirws, mae'n amlwg bod y Pwyllgor wedi gwneud cynnydd sylweddol yn ystod blwyddyn y cyngor a bydd yn parhau i ganolbwyntio ar

bynciau lle bydd cyfraniadau'r aelodau'n arwain at ganlyniadau cadarnhaol i ysgogi gwelliannau yn y gwasanaeth. Er mwyn sicrhau y gwneir y defnydd gorau o amser y cyfarfodydd, mae'r Pwyllgor yn awyddus i barhau i weithredu egwyddorion y Ganolfan Craffu Cyhoeddus er mwyn cael proses graffu syml a phenodol.

Bydd gwaith y Pwyllgor yn y dyfodol yn cael ei ystyried fel rhan o'r gwaith o gynllunio'r Blaengynllun Gwaith a bydd yn parhau i gael ei fonitro drwy'r flwyddyn. Er mwyn gwella swyddogaeth graffu'r Awdurdod, bydd aelodau'n parhau i fynd i sesiynau datblygu, yn gofyn am gyngor y swyddogion lle y bo'n briodol ac yn manteisio'n llawn ar drafodaeth anffurfiol cyn cyfarfodydd.

7. Cymorth i'r Swyddogaeth Graffu

Mae'r cymorth a roddir i swyddogaeth graffu Cyngor Sir Gaerfyrddin yn cael ei ddarparu gan yr Uned Gwasanaethau Democrataidd yn yr Is-adran Gweinyddiaeth a'r Gyfraith yn Adran y Prif Weithredwr. Mae'r cymorth a roddir i'r swyddogaeth graffu yn cynnwys y canlynol:

- Llunio ac anfon agendâu ar gyfer cyfarfodydd y Pwyllgor Craffu yn unol â'r Blaengynllun Gwaith.
- Darparu cymorth a chyngor cyfansoddiadol i'r Pwyllgorau Craffu ac i aelodau'r Pwyllgorau hynny yn ogystal â llunio cofnodion eu cyfarfodydd a sicrhau bod unrhyw faterion sy'n codi o'r cyfarfodydd hynny yn cael eu gweithredu.
- Rhoi cymorth a chyngor mewn perthynas â swyddogaethau Pwyllgorau Craffu'r Cyngor i aelodau'r Cyngor a'i swyddogion.
- Rheoli datblygiad strategol y swyddogaeth Graffu yn Sir Gaerfyrddin trwy ymwneud â rhwydweithiau a mentrau Craffu cenedlaethol a rhanbarthol, cefnogi Fforwm Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Craffu, a chyfarfodydd y Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Craffu gyda'r Cabinet.
- Rhoi cyngor a chymorth yn y gwaith o weithredu gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 wrth i'r canllawiau gael eu cyhoeddi.
- Rheoli cydlyniad a datblygiad Blaengynlluniau Gwaith y Pwyllgorau Craffu ar y cyd ag aelodau'r Pwyllgorau Craffu.
- Rheoli a chydlynu gwaith adolygu'r swyddogaeth Graffu, gan gynnwys gweinyddu grwpiau Gorchwyl a Gorffen ym maes craffu, cynorthwyo i lunio adroddiadau ar y cyd â'r Grwpiau, a chynorthwyo i weithredu a monitro'r adolygiadau a gwblhawyd.
- Cynorthwyo â rhaglen datblygu aelodau'r pwyllgorau craffu.

I gael rhagor o wybodaeth am graffu yn Sir Gaerfyrddin, gan gynnwys Blaengynlluniau Gwaith, adroddiadau Gorchwyl a Gorffen ac adroddiadau blynyddol, ewch i wefan y Cyngor Sir: www.sirgar.llyw.cymru/craffu.

I gysylltu â'r Uned Gwasanaethau Democrataidd, ffoniwch 01267 224028 neu anfonwch neges e-bost at craffu@sirgar.gov.uk.

8. Presenoldeb

Mae presenoldeb Aelodau'r Pwyllgor Craffu Addysg, Pobl Ifanc a'r Gymraeg yn ystod blwyddyn 2022/23 yn cael ei ddangos yn y tabl isod. Cynhaliwyd cyfanswm o bum cyfarfod yn ystod y cyfnod adrodd.

Aelod y Pwyllgor Craffu	Cyfarfodydd a fynychwyd	%
Y Cynghorydd Sue Allen	5	100%
Y Cynghorydd Liam Bowen	2	40%
Y Cynghorydd Kim Broom	5	100%
Y Cynghorydd Lewis Davies	4	80%
Y Cynghorydd Llinos Mai Davies (tan 19.04.23)	4 [allan o 4]	100%
Y Cynghorydd Peter Hughes Griffiths	5	100%
Y Cynghorydd Betsan Jones	5	100%
Y Cynghorydd Carys Jones	5	100%
Y Cynghorydd Dot Jones	5	100%
Y Cynghorydd Hefin Jones (ers 19.04.23)	0 [allan o 1]	0%
Y Cynghorydd Jean Lewis	4	80%
Y Cynghorydd Sean Rees	5	100%
Y Cynghorydd Edward Skinner	5	100%
Y Cynghorydd Michael Thomas (ers 09.11.22)	4 [allan o 4]	100%
Y Cynghorydd Shelly Godfrey-Coles (tan 09.11.22)	0 [allan o 1]	0%
Cynrychiolwyr Rhiant-lywodraethwyr	Cyfarfodydd a fynychwyd	%
Mr Anthony Enoch	5	100%
Mrs Deborah Elias (tan 10.02.23)	0 [allan o 3]	0%
Dr Felicity Healy-Benson	4	80%
Cynrychiolwyr yr Eglwys	Cyfarfodydd a fynychwyd	%
Mrs Vera Kenny	4	80%
Y Parch D. Richards	0	0%

Dirprwyon	Cyfarfodydd a fynychwyd
Y Cyngorydd Mansel Charles	3
Y Cyngorydd Michelle Donoghue	1
Y Cyngorydd Michael Thomas	1
Aelodau'r Cabinet	Cyfarfodydd a fynychwyd
Y Cyngorydd Glynog Davies (Addysg a'r Gymraeg)	5
Y Cyngorydd Philip Hughes (Trefniadaeth a'r Gweithlu)	1
Y Cyngorydd Gareth John (Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth)	1
Y Cyngorydd Alun Lenny (Adnoddau)	1
Y Cyngorydd Jane Tremlett (Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol)	1